Til Aabenraa Kommune
Att.: Udvalget for Plan, Teknik og Landdistriker

København 13. jan 2023

Åbent brev ang. Lokalplan Hotel Østersø tidl. Hotel Hvide Hus, Flensborgvej 48-50

By og Land Danmark – *Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur* er blevet orienteret om, at det overvejes helt/delvis at nedrive Hotel Østersø for at give plads til nybyggeri. Foreningen har i flere år arbejdet med særlig fagligt fokus på efterkrigstidens bygningsarv, og gør opmærksom på, at Aabenraa risikerer at miste en bygning og et byområde med unik bevaringsværdi.

Det er By og Land Danmarks holdning, at:

- hotellet, dvs. alle bygninger og omgivelser indenfor matriklen, har særdeles høje arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige værdier og bør bevares
- hotellet, de nærliggende boligbebyggelser, nabotankstationen, fodgængertunnellen og et udsnit af Flensborgvej sammen stranden bør udpeges som værdifuldt kulturmiljø.
- den lave bebyggelseshøjde langs Flensborgvej er bevaringsværdig
- hotelbygningerne alene ud fra klimamæssige hensyn bør bevares

Hotel Østersø, tidligere Hotel Hvide Hus – bevaringsværdi bygningsanlæg

Hotel Østersø, tidligere Hotel Hvide Hus inkl. udearealerne, fremstår stort set uændret og i meget fin sammenhæng med den omkringliggende bebyggelse, hovedvejen og kystlandskabet. Det er i dag den eneste originale af de fem Hotel Hvide Hus-hoteller som tømrermesteren og erhvervsmanden Aage V. Jensen byggede rundt om i Danmark fra 1962 – 1968.

Hotellet i Aabenraa er tegnet af arkitekterne Friis & Moltke. Hotellet er en fornem eksponent for dansk modernisme. Formgivningen følger funktionen, den terrasserede konstruktion er en af de tidligste i Danmark, der har store rumlige kvaliteter. Det hvide, moderne udtryk var afgørende for hotellets eksklusive varemærke, men udtrykket og placering på byens prominente kystlinje manifesterede også Aabenraas høje ambition for byudviklingen. Det moderne måtte gerne være synligt.

Friis & Moltkes talent for at formgive i samspil med landskabet er meget tydeligt. Hotellet udnytter på forskellig vis den fantastiske udsigt over bugten og adgangen til badestranden. Det ligger logisk på hovedvejen til den dansk/tyske-grænse, hvor turister naturligt kom forbi. Og ikke mindst er bygningerne nænsomt indpasset i kystlandskabet. De horisontale og oprindelige hvide facader med det stille vandbassin og den grønne hæk, indgår i en meget fin harmoni med den flade, lyse sandstrand. Hotellet værner om det attraktive landskab.

Hotel Hvide Hus som værdifuldt kulturmiljø

Hotellets historiske og arkitektoniske sammenhæng med badestranden, Flensborgvej, gangtunnelen, tankstationen (tidligere Caltex, i dag UnoX) og de lange, lave nabo-boligbebyggelser er unik, og udgør et kulturmiljø. Tilsammen fortæller elementerne en central historie om Aabenraas udvikling, om kystvejens betydning, og om hvordan byen løste behovet for ny infrastruktur, benzinstationer, flere hotelpladser til den voksende feriebevægelse og tidens mange handelsrejsen, sammen med tilrettelæggelsen af grønne og rekreative områder gennem en koordineret planlægning og med høj arkitektonisk kvalitet.

Kulturmiljøet viser, hvor fremsynet og ambitiøs Aabenraas Kommunes planlægning var allerede i 1960'erne. Det indskriver sig i en national fortælling om velfærdssamfundets udvikling.

Kystbebyggelsen langs Flensborgvej

Kulturmiljøets betydning forstærkes af beliggenheden i det følsomme kystlandskab, som både i 1960'erne og i dag lægger op til særlig refleksion om, hvordan man byudviklinger i respekt for landskabsværdier.

Kystområdet indgår i Aabenraas berømte dispositionsplan fra 1962, der blev lavet for at sikre, at den rivende byudvikling i 1960'erne, skete kontrolleret og med størst muligt hensyn til det fælles bedste. Den lave bebyggelse langs Flensborgvej fremstår i dag som et særdeles vellykket resultat af dispositionsplanen. Lokalplanernes bestemmelse om, at der højst må bygget 2½ etage sikrer, at bebyggelsen indpasser sig landskabet. Det betyder, at man ser skovryggen bag ved byen, samt at husene i første række mod vandet ikke skygger for udsigten fra husene på skrænten bagved. Hotellet og de lange etageboliger er særlig veltilpasset, da bygningerne fremhæver det naturlige terræn og den flade, langstrakte kyst. Tilsammen udgør det en meget smuk ankomst til Aabenraa.

Anbefalinger

By og Land Danmark anbefaler, at:

- det tidligere Hotel Hvide Hus, dvs. alle bygninger og omgivelser på egen matrikel, bevares
- hotellets kulturarvsværdi kortlægges nærmere med henblik på bevaring. Kortlægning bør omfatte forskellige forslag til fremtidig, tilpasset anvendelse
- hotellet og de nærmeste omgivelser udpeges og udvikles som det værdifulde kulturmiljø, det er
- der laves en samlet plan for kystområdet, som sikrer hensynet til landskabet, herunder fastholder den lave bebyggelseshøjde og dermed udsigten til skovryggen bag bebyggelsen
- LCA-beregninger for evt. nedrivning hhv. bevaring ift. nybyggeri fremlægges inden yderligere politisk behandling

Aabenraa er kendt for sin bevarende indsats i bymidten. Det er prisværdigt og en praksis som i dag er vigtig at fastholde. Det er derfor vigtigt, at byen også er opmærksom på bevaringsværdien af nyere arkitektur og planlægningen fra perioden efter 1945.

Grethe Pontoppidan
Formand for fagudvalget for Nyere Tids Arkitektur

Bilag

Historiske og nutidige fotos
Udtalelse fra Mogens Husted Kristensen om Hotel Hvide Hus' arkitektur

Kopi sendt til

Horup Gruppen, post@horup.dk

Borgmester Jan Riber Jacobsen, jrj@aabenraa.dk
Udvalgsformand Dorte Soll, dbso@aabenraa.dk
Kontaktperson, teamleder Tom Wienke twi@aabenraa.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, att. Merete Mikkelsen post@slks.dk
Det Særlige Bygningssyn, att. Jens Toftgaard jtj@odense.dk
Museum Sønderjylland, att. Lennart S. Madsen lema@msj.dk

Friis & Moltkes tegnestue, att. Mogens Husted Kristensen mhk@friis-molke.dk

Jyske Vestkysten redaktion.aabenraa@jv.dk
Aabenraa Ugeavis red.aabenraa@ugeavisen.dk

Bevaringsforeningen Åbenrå, att. Erik Dahlgreen ego@post.tele.dk og Randi Nielsen randi@typografisk.dk

Bilag 1. Fotos

Kystområdet langs Flensborgvej set fra den anden side af fjorden. Hotellet er den gule bygning ca. midt på strækningen. Foto Helene Høyer Mikkelsen, 2022 (CC)

Hotellet og nabo-etagebebyggelserne set fra stranden. Foto Anja Meier Sandreid, 2022 (CC)

Bilag 2 Udtalelse fra Mogens Husted Kristensen om Hotel Hvide Hus' arkitektur

Fra: Mogens Husted Kristensen
Til: grethepontoppidan
Emne: Hotel Hvide Hus i Aabenraa
Dato: 29. august 2022 13:29:56

Kære Grethe

Tak for din henvendelse vedr. Hotel Hvide Hus i Aabenraa
Håber at du kan bruge noget af flg.:

Friis & Moltke fik sidst i 50'erne og i begyndelsen af 60'erne flere opgaver for Aage V Jensen, der var en kvalitetsbevidst bygherre og entreprenør. Han så tidligt styrken i de to unge arkitekters arbejder. Blandt opgaverne for Aage V jensen var flere af hotellerne Hotel Hvide Hus i bl.a. Ebeltoft, Aalborg og Aabenraa. Hotellernes forskellige placeringer, størrelser og omgivelser har også givet dem forskellige udformninger, men med karakteristika der binder dem sammen. Alene navnet – Hvide Hus var delvist et af kendetegnene, og det klare modernistiske udtryk med værelsernes altaner, de forskudte og terrasserede værelses-etager og værelsernes individuelle terrasser gav især hotellerne i Ebeltoft og Aabenraa en særlig stemning samt god kontakt til udsigten og vandet. Denne aftrappede eller terrasserede disponering blev med årene et af tegnestuens stærke arkitektoniske greb, både dér hvor det naturlige terræn indbød til at "flyde med" og hvor der var mulighed for tilføre værelser og boliger ekstra kvaliteter og mulighed for udeophold. Hotel Stavrbyskov og Konferencecentret Scanticon repræsenterer hoteller med lignende koncept, og på Skanderborg Gymnasium er snittet – det arkitektoniske greb også anvendt for bl.a. at følge grundens naturlige bevægelse.
I begyndelsen af 60'erne var charterturismen endnu ikke udbredt, og mange benyttede de nye velbeliggende hoteller i ferien. Desuden var handelsrejsende ofte blandt gæsterne på hotellerne i hverdagene.
Hotellerne er overvejende opført inden montagebyggeri og præfabrikerede betonelementer rigtigt fik fat. Det var også inden oliekrisen og opmærksomhed på "kuldebroer" påvirkede bygningernes tektonik og detaljer. De pladsstøbte konstruktioner, udragende dragere og de gennemgående støbte vægge er typiske for tiden og for tegnestuens arbejder i denne periode. Uagtet at hotellerne oftest var hvidmalede eller beklædt med lyseblå stifter, som HHH i Aalborg, så står de støbte overflader overvejende med struktur efter den ru forskalling og de hører vel med til den brutalisme som mange af Friis & Moltkes bygninger fra tiden knyttes til. Det skal ikke forstås som brutale bygninger, men den enkle bærende struktur og de eksponerede betonkonstruktioner er karakteristiske for "Beton Brut".
Hotellerne hører til de bedste eksempler fra perioden, og de fortjener at "leve videre" i en nænsom bearbejdning, evt. sammen med nybyggeri. De mest bæredygtige bygninger er dem vi allerede har. Hotel Hvide Hus i Aabenraa er ingen undtagelse. Hotellets placering ved kysten og den hvide sandstrand har givet bygningerne den overordnede disponering. Beliggenheden og orienteringen mod vandet er hotellets hovedattraktion. Facadernes markante vandrette linjer og ankomstdelens forskydning understreger den konsekvente og moderne karakter, der også genkendes i hotellerne i Ebeltoft og Aalborg.

Venlig hilsen / Kind regards

Mogens Husted Kristensen
Arkitekt MAA, Partner

<image003.jpg>